

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS

KAUPUNGINARKISTO

TILASTOT JA
TIETOPALVELU

KAUPUNKITUTKIMUS

HALLINTO

Toimintakertomus 2005

Julkaisija Helsingin kaupungin tietokeskus
PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
puh. 09 1691
tietokeskus.kirjaamo@hel.fi
www.hel2.fi/tietokeskus/

Koonnut Maikki Käyhkö
Käännökset Magnus Gräsbeck
Ulkoasu Lagarto

Kuvat Pertti Nisonen, Raija Björkbacka, Maria Haanpää, Tuula Lappalainen,
Pirkko Mela, Vesa Keskinen

Julkaisu on luettavissa PDF-muodossa: www.hel2.fi/tietokeskus/toimintakertomus.html

Sisällys

- 2 HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS LYHYESTI**
 - 2 Tietokeskuksen toiminta-ajatus, visio ja arvot
 - 2 Organisaatio 2005
 - 3 Talouden yhteenveto
 - 4 Henkilöstö

- 5 VIRASTOPÄÄLLIKÖN KATSAUS**
 - 6 Direktörens översikt
 - 7 The Director's Overview

- 8 YKSIKÖKATSAUKSET**
 - 8 Kaupunginarkisto
 - 12 Kaupunkitutkimus
 - 16 Tilastot ja tietopalvelu
 - 20 Hallinto

- 23 LIITE**
 - 23 Tietokeskuksen julkaisut vuonna 2005

Helsingin kaupungin tietokeskus lyhyesti

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS toimii välitömästi kaupunginhallituksen alaisena tilastotoimen, tutkimuksen ja arkistotoimen asiantuntija- ja vastuuorganisaationa. Henkilöstömäärä on 72. Toimipisteemme

ovat Helsingin keskustassa. Tietokeskus hankkii, välittää ja säilyttää tietoa Helsingistä ja sen alueista – nykyyhetkestä, menneisyydestä ja tulevaisuudesta.

TIETOKESKUKSEN TOIMINTA-AJATUS, VISIO JA ARVOT

Toiminta-ajatus

Tietokeskuksen tehtävänä on tietotuotannollaan huolehtia siitä, että Helsinki on omasta tilastaan ja kehitysvaiheistaan tietoinen, strategisesti ohjaukykyinen kaupunki.

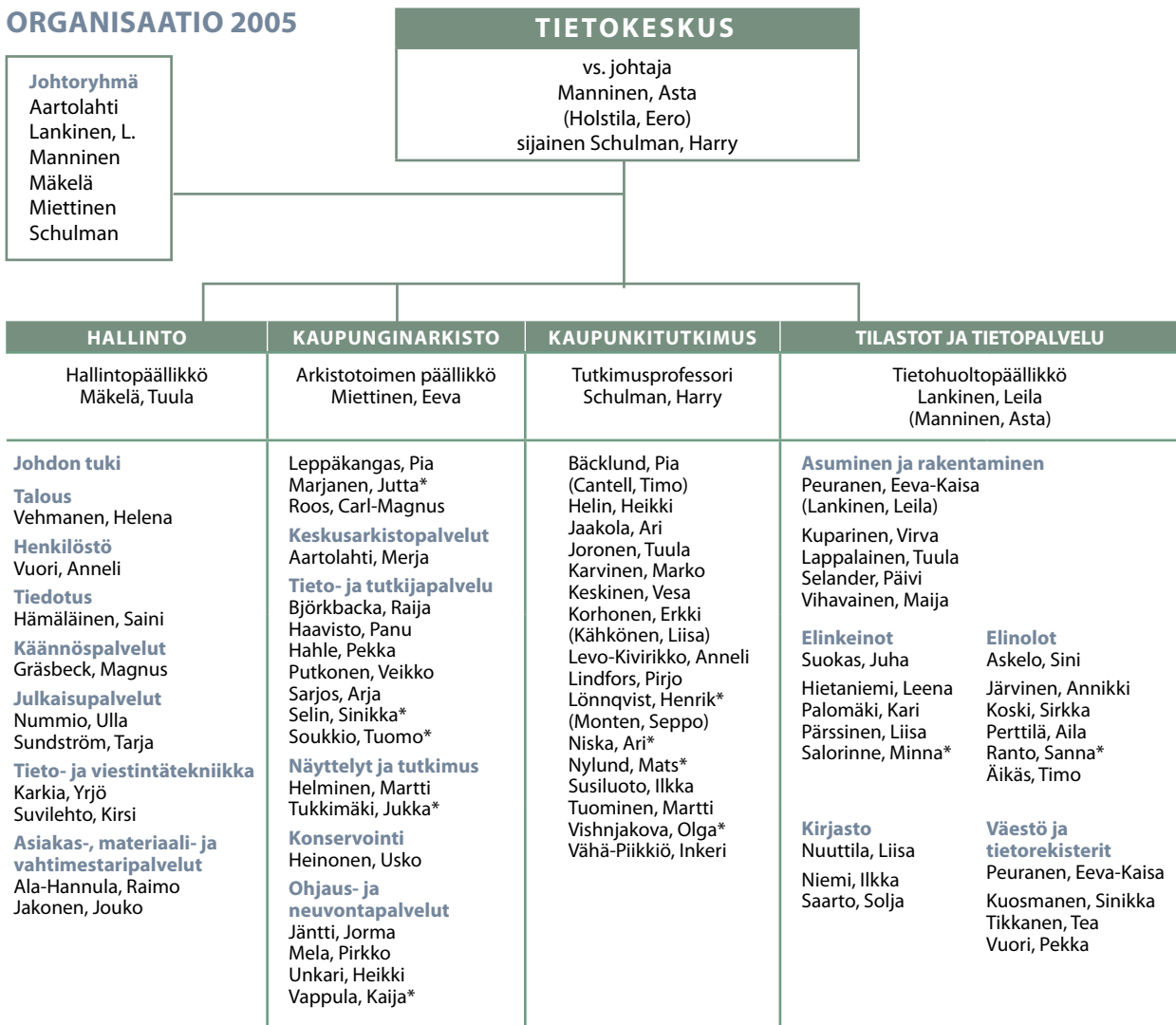
Tietokeskuksen visio

Tietokeskus vahvistaa asemansa tunnettuna ja arvostettuna kaupunkitilaston, kaupunkitutkimuksen ja arkistotoimen osaajana.

Tietokeskuksen arvot

- Avoimuus
- Keskinäinen arvostus
- Ammattieettisten periaatteiden noudattaminen
- Luotettavuus ja oikeudenmukaisuus
- Osaaminen ja uudistuminen
- Palvelukykyisyys

ORGANISAATIO 2005

* määräaikainen () virka- tai vuorotteluvapaalla tai työlomalla

TALouden YHTeenVETO

Talous ja tuloksellisuus

Tietokeskuksen kokonaissuorite vuonna 2005 oli 25 307 (2004: 23 020).

Tietokeskuksen käyttömenot vuonna 2005 olivat 8,4 % suuremmat ja kokonaistuotot 27,3 % pienemmät kuin vuonna 2004.

Tuottavuus

Tietokeskuksen kokonaistuottavuus ja työn tuottavuus nousivat molemmat vuodesta 2004. Vuoden 2005 kokonaistuottavuusindeksi oli 112 ja työn tuottavuusindeksi 108 (perusvuosi 2003). Henkilötyöpanos lisääntyi edellisvuodesta ja oli 74 henkilötyövuotta.

Tulospalkkioita vuoden 2005 tuloksellisuuden johdosta maksettiin 39 940 euroa yhteensä 65 tietokeskuksen henkilökuntaan kuuluvalla. Lisäksi viraston henkilökuntakerholle myönnettiin 2 500 euroa työyhteisörahana.

Käyttötalous	1 000 €	%	Muutos %
Toimintatuotot	304	100	-27,3
Käyttömenot	5 195	100	+8,4
Henkilöstö	3 153	60,7	+4,4
Palvelujen ostot	1 139	21,9	+16,2
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	102	2,0	+36,0
Henkilökuntakerho	8	0,2	+0,0
Vuokrat	786	15,1	+11,8
Muut menot	7	0,1	+75,0
Toimintakate	-4 891		
Poistot	-30		
Tilikauden tulos	-4 921		

	2002	2003	2004	2005 tavoite	2005 tot.
Julkaisuja, kpl	68	62	66	60	60
Laaja tietopalvelutehtävä, kpl	762	819	1 088	1 250	1 125
Luennot, koulutus- ja konsulttipalvelut, kpl	1 164	1 360	1 664	1 400	1 189
Arkiston tutkijakäynnit	915	1 118	1 500	1 700	1 786
Näyttelyt/messut, kpl	3	3	4	3	3

Verkkojulkaisuihin eivät sisälly verkkotietopalvelu ja verkkotietokannat päivityksineen.

HENKILÖSTÖ

Tietokeskuksen vakinaisen henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 72, yksi edellisvuotta enemmän.

Henkilötyövuosina laskettuna työpanos oli 74.

Henkilöstö väheni viidellä henkilöllä. Vakinaisesta palveluksesta erosi neljä henkilöä ja yksi siirtyi eläkkeelle. Vakinaiseen palvelukseen otettiin kolme henkilöä. Projektihenkilökuntaa on vuoden aikana ollut yhteensä kaksikymmentäkolme henkilöä, joiden työpanos oli runsaat seitsemän henkilötyövuotta. Näistä kolme henkilötyövuotta tehtiin työllistämismäärärahojen turvin.

Päätoimisen henkilöstön keski-ikä vuoden lopussa oli 52 vuotta.

Määräaikaiset henkilöt mukaan lukien tietokeskuksen henkilökunnan keski-ikä on 49 vuotta.

Työhyvinvointikysely on tietokeskuksessa toteutettu jo neljänä peräkkäisenä vuotena. Vuonna 2005 kyselyyn vastasi 55 tieläistä työntekijästä. Vastausprosentti näyttää näinä neljänä vuotena pysyttelevän noin 80 prosentin tuntumassa. Vertailtaessa keskenään vuosien 2003–2005 työhyvinvointikyselyjen tuloksia näyttäisi siltä, että kokonaisuudessaan on tapahtunut pientä laskua 2003 vuoden erittäin hyvistä tuloksista. Toisaalta taso on vieläkin pääosin erittäin hyvä virastotasolla tarkasteltuna, mutta vaihtelee yksiköittäin. Työyhteisön toimivuus ja johtaminen ovat suurimpia tietokeskuksen kyselyjen perusteella esiin tulleita kehittämiskohteita. Ergonomian ja työturvallisuuden osalta tulokset ovat pysyneet korkealla tasolla. Fyysinen ja henkinen työkyky näkyy kohentuneen. Lisäksi työoloissa ja omissa

Tietokeskuksen henkilöstö 31.12.2005

	Vakanssit			Henkilöstömäärä		
	Virka	Toimi	Yht.	Henkilöä 31.12.		
Yhteensä	5	67	72	73*	N	M
Johtaja	1	–	1	1	1	–
Hallinto	1	11	12	11	7	4
Kaupunginarkisto	1	15	16	16	7	9
Kaupunkitutkimus	1	17	18	22	9	13
Tilasto- ja tietopalvelu	1	24	25	23	18	5
				Yht	42	31
				%	57	43

* määrään sisältyy myös projekti- ja työllistämismäärärahoihin palkattu henkilöstö

voimavaroissa koetaan tapahtuneen parannusta vuoteen 2004 verrattuna.

Kuukausipalkkaisen henkilöstön sairauspoissaolojen keskiarvo oli edellisvuotta pienempi, 6,2 päivää henkilöä kohti (2004: 10,3). Vuoden keskimääräinen poissaolo oli 7,3 päivää henkilöä kohti (2004: 10,5).

Tietokeskuksen poissaoloprosentti sairaslomien osalta on 2,1 prosenttia, mikä on pieni verrattuna kaupungin 4,9 poissaoloprosenttiin. Sivistys- ja henkilöstötoimissa kokonaisuudessaan poissaoloprosentti on 3,1. Tietokeskuksen sairauslomat painottuvat suhteellisin lyhyisiin poissaoloihin. Noin kolmannes tietokeskuksen henkilökunnan sairaslomista ovat kestoltaan 1–3 päivää.

Viraston henkilöstöstä vuorotteluvapaalla oli 2,0 prosenttia, kun koko kaupungin henkilökunnasta vuorotteluvapaa-keutta käytti 0,8 prosenttia.

Virastopäällikön katsaus

HELSINGIN SEUDUN kuntien tiivistyvä yhteistyö ja kansainvälisten kaupunkiverailujen kasvava kysyntä sävyttivät tietokeskuksen toimintavuotta 2005. Myös suurten hallintokuntien organisaatiouudistukset aiheuttivat uusia tietotarpeita ja synnyttivät uusia asiakkuuksia.

Uuden tilastotoimen kehittämisohjelman laadinta alkoi Helsinki-tilaston arvioinnilla, jonka suorittivat professorit Risto Lehtonen ja Leif Nordberg. Arviointiraportin mukaan "Helsingin kaupunki voi syystä olla ylpeä kansainvälis-tenkin mittapuiden mukaan korkeatasoisesta kaupunkitilastosta". Tämän myönteisen arvosanan lisäksi arvioitsijat toivat esille useita merkittäviä kehittämiskohteita, joihin vastataan vuoden 2006 puolella valmistuvassa tilasto 2010 -ohjelmassa.

Korkeakoulu yhteistyön syventäminen oli vuoden 2005 keskeinen tavoite. Kertomusvuoden toukokuussa valmistui Helsingin yliopiston ja Helsingin teknillisen korkeakoulun kaupunkitutkimusprofessoreiden tutkimustoimintaa ja Helsingin metropolialueen tutkimustarpeita yhdistävä tutkimusohjelma "Muuttuva kaupunki".

Kaupunginarkiston asiantuntijat osallistuivat useisiin asiakirjahallinnon menetelmiä kehittäviin hankkeisiin, joiden avulla sähköinen arkistointi voidaan mahdollistaa. Näistä merkittävimpiä olivat julkishallinnon yhteisen asiakirjojen tehtäväloukituksen valmistelu ja Helsingin kaupungin sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman laatiminen. Kaupunginarkisto julkaisi yksityisille arkistonmuodostajille suunnatun Helsingin kaupungin yksityisarkistojen ohjeen, joka sisältää ohjeita arkistojen järjestämisestä, ylläpidosta ja luovutuksesta kaupunginarkistoon. Hyvin myönteisen vastaanoton saanut ohje soveltuu käytettäväksi myös muiden kuin helsinkiläisten arkistonmuodostajien oppaana.

Keskeisiä tilaston ja tutkimuksen kohteita kertomusvuonna olivat väestö, asuminen, elinolot, talous, elinkeinot, ympäristö sekä näihin liittyvät muutokset. Näistä aiheista tuotettiin perustietoa, jalostettiin teematuotteita ja annettiin tietopalvelua. Tietopalvelua verkoissa (Heli ja internet) lisättiin. Väestöennustetta ryhdyttiin laatimaan vuosittain.

Tietokeskuksen myydyin teos vuonna 2005 oli nimeltään "Helsinki kiristi vyötään". Tämä Heikki Helinin suurten kaupunkien palvelukustannuksia käsittelevä tutkimus julkaistiin Helsingin kaupungin tietokeskuksen Tutkimuksia-sarjassa.

Tietokeskus on tutkinut Helsingissä järjestettyjä suurta-

pahtumia 1990-luvun puolivälistä saakka. Myös vuoden 2006 urheilutapahtumaa eli elokuussa Olympiastadionilla järjestettyjä yleisurheilun MM-kisoja tutkittiin useasta eri näkökulmasta: kisojen talousvaikutuksia, kisaorganisaatiota, yleisöjä, medianäkyvyyttä kotimaassa ja ulkomailla, kansalaistoimintaa sekä julkista mielipidettä. Tutkimuskumppanina hankkeessa oli opetusministeriö, joka käyttää tutkimustuloksia hyväkseen laatiessaan kansallista suurtaapahtumastrategiaa. Tietokeskus julkaisi vuonna 2005 aiheesta neljä raporttia. Kisatapahtumaa ja sen eri tilaisuuksia

varten laadittiin teematilasto "Nature, Recreation and Sport in Helsinki" yhteistyössä liikuntaviraston, ympäristökeskuksen sekä matkailu- ja kongressitoimiston kanssa.

Tietokeskuksen kansainvälinen yhteistyö on kasvanut mittavaksi. Viraston kansainvälisistä tehtävistä merkittävin oli EUROCIITIES-järjestön tutkimusryhmän puheenjohtajuus. Työryhmän tehtävänä on ollut tunnistaa kaupunkien ajankoh- taisia ja yhteisiä tutkimustarpeita, lisätä olemassa olevan tutkimustiedon käyttöä, edistää vertailevaa kaupunkitutkimusta ja tehdä aloitteita kaupunkien yhteiseksi tutkimushankkeiksi. Tutkimusryhmä on myös seurannut elinolojen ja hyvinvoinnin kehitystä Euroopan kaupungeissa mm. hyödyntämällä EU:n Urban Audit -hankkeen aineistoja. Vuonna 2005 ryhmä panosti EU:n seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman valmisteluun tavoitteena saada kaupunkitutkimus siinä entistä paremmin esille.

Tietokeskuksen kokonaistuotanto kasvoi suoremittarin mukaan 10 prosenttia edellisvuodesta, mikä johti myös tuotavuuden kasvuun. Henkilöstön jaksamista tuettiin työhyvinvointiohjelman avulla. Erityisen kiitosmaininnan ansaitsee henkilökuntakerho Tikli, joka järjesti monipuolista virkistys-, kulttuuri- ja liikuntatoimintaa ja työyhteisön hyvinvointia edistäviä tapahtumia.

Tietokeskuksen vs. johtajana koko kertomusvuoden toimi Asta Manninen, joka sai myös kansainvälistä tunnustusta. Hänet palkittiin kansainvälisen tilastoinstituutin (ISI) pitämässä konferenssissa Sydneyssä kiitoksena erinomaisesta työstä instituutin hyväksi mm. International Statistical Review -kausijulkaisun toimittajatyöstä.

EERO HOLSTILA
johtaja

FAKTACENTRALENS VERKSAMHET år 2005 präglades av det ökande samarbetet mellan kommunerna i Helsingforsregionen och den ökade efterfrågan på internationella stadsjämförelser. Även organisationsreformerna vid de stora förvaltningarna ledde till nya informationsbehov från nya håll.

Uppgörandet av det nya verksamhetsprogrammet för statistikväsendet började med en utvärdering av statistiken om Helsingfors utförd av professorerna Risto Lehtonen och Leif Nordberg. Enligt deras rapport kan Helsingfors med fog vara stolt över sin även med internationellt mått högklassiga stadsstatistik. Förutom detta goda betyg tog de även fram ett antal betydande utvecklingsobjekt, som programmet Helsingfors-statistiken 2010 skall reagera på. Programmet blir färdigt våren 2006.

En vital målsättning år 2005 var att fördjupa samarbetet med högskolorna. I maj 2005 offentliggjordes programmet *Muuttuva kaupunki* (En stad i förändring), som skall koordinera Helsingfors universitets och Tekniska Högskolans stadsforskningsprofessorers forskning med de behov som föreligger i Helsingfors metropolområde.

Stadsarkivets sakkunniga deltog i flera projekt för utvecklande av dokumentförvaltningens metoder – projekt med vilkas hjälp elektronisk arkivering blir möjlig. Här framträder beredandet av en klassificering av de åligganden som den offentliga dokumentförvaltningen axlar, och uppgörandet av en plan för elektronisk arkivering inom Helsingfors stads förvaltning. Stadsarkivet gav ut ett direktiv för hur privata arkiv skulle anpassa sin arkivering till stadens standarder. Det gällde arkivens disposition, underhåll och överlåtelse till stadsarkivet. Direktivet fick ett mycket positivt bemötande och lämpar sig också som guide för andra arkiverande instanser, även utanför Helsingfors.

Viktiga objekt för statistikföring

Direktörens översikt

och forskning detta år var befolkning, boende, levnadsförhållanden, ekonomi, näringar, miljö och förändringar i dessa. Kring dessa teman uppgjordes basstatistik, förädlades temaprodukter och gavs informationstjänster. Informationstjänsten på webben utökades, både internt och externt. Befolkningsprognosen började uppgöras årligen.

Faktacentralens mest sålda verk år 2005 hette *Helsinki kiristi vyötään* (Helsingfors drog åt svångremmen). Denna stora undersökning om kostnaderna för kommunal service i de stora städerna utgavs i Faktacentralens serie Undersökningar.

Faktacentralen har sedan medlet av 1990-talet forskat i de storevenemang som ordnats i Helsingfors. Den stora idrottshändelsen år 2005, dvs. världsmästerskapstävlingarna i friidrott på Olympiastadion, studerades ur flera synvinklar: tävlingarnas ekonomiska kringeffekter, tävlingsorganisationen, publiken, mediauppbådet i Finland och utomlands, medborgaraktiviteten och den allmänna opinionen. Samarbetspartner i projektet var Undervisningsministeriet, som använder rön för att uppgöra en nationell strategi för storevenemang. Faktacentralen gav ut fyra rapporter i ämnet detta år, och inför världsmästerskapen utgavs tematstatistiken *Nature, Recreation and Sport in Helsinki*, i samarbete med Idrottsverket, stadens miljöcentral och dess turist- och kongressbyrå.

Faktacentralens internationella samarbete har blivit allt mer omfattande. Viktigast av våra internationella

uppdrag detta år var ordförandeskapet i organisationen EUROCITIES forskningsarbetsgrupp, vars uppgift varit att identifiera aktuella och gemensamma forskningsbehov, öka nyttjandet av befintliga forskningsrön, främja komparativ stadsforskning och avge förslag till gemensamma forskningsprojekt för städerna. Forskningsgruppen har också följt levnadsförhållandenas och välbefinnandets utveckling i europeiska städer bl.a. genom att nyttja material från EU-projektet Urban Audit. År 2005 satsade gruppen hårt på beredandet av sjunde ramprogrammet för EUs forskningsverksamhet i syfte att ge stadsforskningen mera utrymme.

Faktacentralens totalproduktion växte enligt gängse prestationsmått med 10 procent från året innan, vilket även ledde till ökad produktivitet. Personalens ork stöddes genom ett särskilt program. Ett särskilt omnämnande förtjänar personalföreningen Tikli, som ordnade mångsidig rekreativ-, kultur- och idrottsverksamhet, samt jippon för ökat välbefinnande i arbetsgemenskapen.

Som tjänsteförrättande direktör för Faktacentralen verkade hela året Asta Manninen, som även fick internationell erkänsla. Vid Internationella statistikinstitutet ISI:s konferens i Sydney belönades hon för sin utomordentliga insats institutet till fromma bl.a. som redaktör för ISI:s tidskrift *International Statistical Review*.

EERO HOLSTILA
direktör

THE WORK OF HELSINKI CITY Urban Facts in 2005 was coloured by the increasing cooperation between the municipalities of the Helsinki Region and a growing demand for international city comparisons. The organisational reforms of the city's large departments led to new information needs from new clients.

The drawing up of the new programme for our statistics production started with an evaluation of our Helsinki statistics made by professors Risto Lehtonen and Leif Nordberg. According to their report, Helsinki has reason to be proud of its urban statistics, which meet very high standards even internationally. Besides giving these encouraging marks they also highlighted several important development projects for the city's programme Statistics 2010 to react to. The programme will be ready by 2006.

A vital goal in 2005 was to deepen our cooperation with the local universities. In May 2005, the programme *Muuttuva kaupunki* (a changing city) was published, the purpose of which is to coordinate the research of the research professors of Helsinki University and Helsinki University of Technology to meet the research needs of the Helsinki metropolitan region.

The experts of the City Archives participated in several projects for developing the methods of documentation administration – projects that help enable electronic archiving. In that context, the preparation of a classification of the tasks of the public document administration is an important issue, and so is a plan for electronic archiving within the administration of the City of Helsinki. The City Archives issued instructions for private archives producers on how to adapt their work to the city's standards in terms of archives disposition, maintenance and delivery to the City Archives. These instructions

Director's overview

were very well received – and they are, in fact, suitable as a guide for other archives producers, too, even outside Helsinki.

Important themes for our statistics compilation and research this year were population, living conditions, economy, industries, environment – and changes in these. To address them, basic statistics were compiled, theme statistics published and information services given. Information services on the web – both the city's intranet and the Internet – were extended. Our population forecast started to be produced annually.

The best selling opus of Helsinki City Urban Facts in 2005 was *Helsinki kiristi vyötään* (Helsinki tightened its purse strings). This large survey on costs for municipal public services in the biggest cities was published in our series *Tutkimuksia* (studies).

Ever since the mid 1990s, Helsinki City Urban Facts has conducted research about major public events arranged in Helsinki. The big sports event in 2005, i.e. the IAAF World Championships in Athletics, at the Olympic Stadium was studied from several angles: its economic spin-off effects, its organisation, audience, media coverage in Finland and abroad, citizen activities and the public opinion. Our cooperation partner in the project was the Ministry of Education, which is using the findings to draw up a national strategy for mega events. Helsinki City Urban Facts issued four reports on the subject this year, and before the championships, we is-

sued the statistics-based publication *Nature, Recreation and Sport in Helsinki*, in cooperation with the Helsinki City Sports Department, Helsinki City Environmental Centre and Helsinki City Tourist & Convention Bureau.

The international cooperation of Helsinki City Urban Facts has become extensive today. Our most important international tasks was, no doubt, the chairmanship of the EURO CITIES Urban Policy Research Working Group, whose task it is to identify topical and joint research needs, increase the use of existing research findings, promote comparative urban research and make suggestions for shared research projects for the cities. The working group has also kept an eye on developments in living conditions and wellbeing in European cities by using findings from the Urban Audit project of the EU. In 2005, the group also worked hard on the seventh framework programme for the EU's research activities in order to give more space to urban research.

By current performance standards, the total production of Helsinki City Urban Facts grew by 10 per cent over last year's figures, which also brought higher productivity. Our programme for stimulating the energy of the staff was continued. A special mention should be given to our staff club *Tikli*, which arranged varied recreational, cultural and sports events to increase our wellbeing and motivation.

Acting Director of Helsinki City Urban Facts throughout the year was Asta Manninen, who even received international recognition: at the Sydney conference of the International Statistical Institute she was awarded for her meritorious work as an editor of the ISI's International Statistical Review.

EERO HOLSTILA
Director

Yksikkökatsaukset

TOIMINNAN TARKOITUS

Kaupunginarkisto johtaa kaupungin arkistotointa ja arkistonmuodostusta sekä toimii kaupungin keskusarkistona ja yksityisarkistona.

KESKEISET TEHTÄVÄT

- Ottaa vastaan ja ylläpitää kaupungin julkisen toiminnan tuloksena syntyneen pitkäaikaisesti ja pysyvästi säilytettävän asiakirja-aineiston sekä hoitaa siihen liittyvän tieto- ja tutkijapalvelun
- Ohjaa ja valvoo virastojen ja laitosten arkistotointa, kouluttaa sekä osallistuu asiakirjahallinnon kehittämiseen
- Vastaanottaa Helsinkiä koskevaa yksityistä arkistoaineistoa

ASIAKKAAT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Sisäiset

- Kaupungin johto ja luottamushenkilöt
- Kaupungin virastot ja laitokset (erityisesti virka-arkistonhoitajat)

Ulkoiset

- Koulut ja yliopistot
- Yritykset ja yhteisöt
- Media
- Arkkitehdit, kiinteistönvälittäjät ym. ammattiryhmät
- Sukututkijat, kaupunkilaiset ja muut tiedon tarvitsijat

ARKISTOTOIMEN PAINOPISTEINÄ vuonna 2005 olivat asiakirjahallinnon menetelmien kehittäminen, arkistotietokannan käyttöönotto, digitointitarpeen selvittäminen sekä asiakirja-aineiston säilyvyyden turvaaminen.

Tieto- ja tutkijapalvelu

Tutkijakäyntejä oli kertomusvuoden aikana 1 786. Tutkijat tilasivat käyttöönsä kaikkiaan 7 907 asiakirjaa. Tutkijakäynnit lisääntyivät lähes 300:lla edellisvuoteen verrattuna ja asiakirjatoimitukset tutkijasaliin lähes 3 000:lla. Virastolainoja annettiin 104 kappaletta ja laajahkoja tietopalveluselivityksiä tehtiin 710.

Tutkijat olivat toukokuussa ja joulukuussa suoritettuna asiakaskyselyn mukaan vähintäänkin yhtä tyytyväisiä kaupunginarkiston palveluihin kuin edellisinä vuosina. Asiakaspalautekyselyiden tuloksena kokeiltiin pidennettyä aukioloaikaa torstaisin klo 16.00–18.00 lokakuusta vuoden loppuun. Koska asiakkaita on käynyt pidennettynä aukioloaikana ja palaute on ollut myönteistä, päätettiin jatkaa iltapäivystystä kokeilun jälkeen.

Kertomusvuoden aikana esiteltiin kaupunginarkistoa ja sen toimintaa useille koululais-, opiskelija- ja harrastajaryhmille. Lisäksi pidettiin 24 kaupungin historiaa koskevaa luentoa oppaille ja erilaisille ryhmille.

Tietovarannot

Kaupunginarkiston tiloissa säilytettävien asiakirjojen määrä kasvoi kertomusvuoden aikana 117,2 hyllymetrillä. Tästä aineistosta virka-arkistojen osuus oli

94 hyllymetriä. Asiakirja-aineiston kokonaismäärä oli vuoden lopussa 12,27 hyllykilometriä. Vuoden aikana kaupunginarkistoon luovutti asiakirjojaan kaikkiaan 28 arkistonmuodostajaa, joista 13 oli virka-arkistoa. Mm. rakennusvirasto luovutti 1 980 talopiirustusta vuosilta 1860–1950 sekä muuta asiakirja-aineistoa. Mikrofilmeinä otettiin vastaan 137 mikrofilmirullaa, 255 ikkunakorttia sekä 504 mikrokorttia. Muuta aineistoa vastaanotettiin 40 nauhakasettia ja yksi video.

Konservoitavien asiakirjojen konservointisuunnitelma valmistui kertomusvuoden alussa. Toimintavuoden aikana konservoitiin 151 piirustusta ja karttaa, 16 kirjaa tai sidosta sekä Snellman-näyttelyn materiaalia. Kaupunginarkiston konservointitoimintaa on esitelty vierailijaryhmälle, annettu Hyvinkään Valvillan tekstiilimuseolle ja Lapinlahden sairaalan kirjastolle asiantuntija-apua sekä luennoitu kahdessa tilaisuudessa. Kaupunginarkiston konservaattori on toiminut valtakunnallisen suojapaperityöryhmän vetäjänä. Konservointi sai kesäkuun alussa yhden tilapäisen henkilön avustaviin tehtäviin.

Arkistotietokannan käyttöönotto aloitettiin edellisen vuoden pilotoinnin pohjalta. Luettelointi- ja kuvailukäytäntöjä yhtenäistettiin tietokannan käyttöönoton yhteydessä. Arkistotietokantaan oli viety kertomusvuoden loppuun mennessä viety yleisluettelotiedot 960 arkistosta, yhteensä n. 5 hkm. Asiakirjasarjataso tiedot on viety 271 arkistosta, yht. 3 hkm.

Kaupunginarkiston keskeisten ja käytetyimpien aineistojen digitointitarvetta ja -kustannuksia on selvitetty toimintavuoden aikana kokoontuneessa työryhmässä. Digitointi on tarkoitus toteuttaa ensisijaisesti hyödyntämällä mikrofilmejä.

Kaupunginarkisto käynnisti syksyllä Helsingin kaupungin verkkosivujen ja verkkojulkaisujen pysyvää säilytystä koskevan selvitystyön. Kaupungin virastojen ja laitosten kotisivujen yhteenlaskettu sivumäärä on 182 000 sivua eli vuosittain paperille tulostettuna 200 arkistokotelo. Projektin tehtävänä on kehittää menetelmä, jolla voidaan paperitulostukset korvata mikrofilmitulostuksella.

Asiakirjahallinto

Asiakirjahallinnon menetelmien kehittämistä jatkettiin. Tavoitteena on ollut sähköisen arkistoinnin edellytysten rakentaminen. Suurimmat haasteet sähköiseen arkistointiin siirtymisessä olivat: kehittää arkistonmuodostussuunnitelmien laatimiskäytäntöä ja selvittää asiakirjojen kuvailutietoja ja luokituksia.

Kaupunginarkiston päivystystä on jatkettu kokeilumielessä asiakkaiden toivomuksesta pari tuntia torstaisin klo 18 asti. Päivystysvuorossa asiakaspalvelupisteessä konservaattori Usko Heinonen.

Toimintavuoden aikana käynnistettiin useita merkittäviä sähköistä arkistointia edistäviä yhteishankkeita. Niistä tärkeimmät olivat: julkishallinnon yhteisen asiakirjojen tehtäväluokituksen laatiminen (JHS-tehtäväluokitustyöryhmä), Helsingin kaupungin sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman vaatimusten määrittely (kaupunginjohtajan asettama eAMS-työryhmä) ja talous- ja suunnittelukeskuksen talouspalveluyksikön sähköisen arkiston hankinnan valmistelu.

Ohjaus ja neuvonta

Virastojen ja laitosten arkistotoimen ohjaus- ja neuvonta oli edellisten vuosien tapaan vilkasta.

Ohjauksen ja neuvonnan tarvetta on entisestään kasvattanut arkistotoimen painopisteen siirtyminen asiakirjahallintoon ja 1980-luvun suurten asiakirjamäärien saattaminen arkistokuntoon. Lisäksi kaupunginarkisto suoritti kertomusvuonna virastoille ja laitoksille yhteensä 560 konsultointia.

Organisaatio- ja toimintatapojen muutokset vaikuttavat arkistointia koskevaan ohjeistukseen ja suunnitteluun. Monissa virastoissa ja laitoksissa on ollut meneillään arkistosäätöjen ja arkistonmuodostussuunnitelmien laatiminen tai uudistaminen. Virastojen ja laitosten arkistonmuodostussuunnitelmien laatimista ja ylläpitoa varten hankittua ARKKI-arkistohallintajärjestelmää ylläpidettiin sekä huolehdittiin käyttäjien opastuksesta ja käyttäjätapaamisesta. Järjestelmä oli otettu kertomusvuoden loppuun mennessä käyttöön 15 virastossa tai laitoksessa.

Arkistontarkastuksia suoritettiin entiseen tapaan joko kaupunginarkiston suunnitelman tai virastojen ja laitosten esittämien toiveiden mukaisesti.

Virastoarkistonhoitajien arkistoverkosto kokoontui toimintavuoden aikana neljä kertaa. Tilaisuuksissa keskusteltiin ajankohtaisista aiheista ja tutustuttiin arkistoaineiston säilytysvälineisiin.

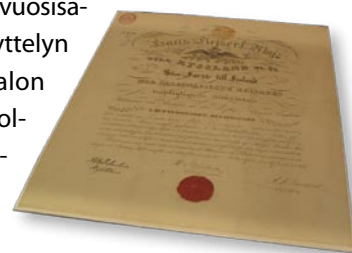
Tutkimustoiminta

Helsingin historiallinen atlas -projekti jatkui kertomusvuonna. Kartastoa varten tehtiin perustutkimusta, jatkettiin kirjoitustyötä sekä teetettiin kymmeniä karttoja yhteistyössä kiinteistöviraston kaupunkimittausosaston kanssa.

Näyttelytoiminta

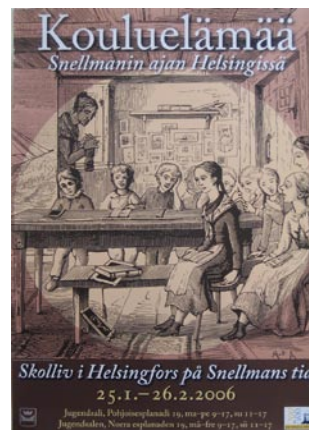
Kaupunginarkiston erikoistutkija Martti Helminen osallistui yhteistyössä kaupunginmuseon tutkija Marja Pehkosen kanssa kaupunginkanslian viettämän historiallisen "Sinettipäivän" suunnitteluun ja

kaupungin sinetin ja vaakunan vuosisaitaisista vaiheista kertovan näyttelyn toteuttamiseen. Kaupungintalon ala-aulassa lokakuussa esillä olleessa näyttelyssä oli alkupe räisiä asiakirjoja ja esineistöä sekä museon että arkiston kokoelmista.

Kaupunginarkisto suunnitteli ja toteutti yhteistyössä kaupunginmuseon kanssa vuoden 2005 aikana Kouluelämää Snellmanin ajan Helsingissä, J. V. Snellman 200 vuotta -juhlavuoden näyttelyn. Itse näyttely oli esillä Jugendsalissa 25.1.–26.2.2006.

Työryhmä julkaisi loppuvuodesta näyttelyn tausta-aineistoksi Kouluelämää Snellmanin ajan Helsingissä -julkaisun.

Yksityisarkisto-toiminta

Kaupunginarkisto sai toimintavuoden aikana 17 koskevaa yhteydenottoa arkistonluovutuksia suunnittelevalta yksityisiltä arkistonmuodostajilta. Kolmen arkistonmuodostajan arkistoon käytiin tutustumassa etukäteen.

Yksityisarkistoja luovutti 15 eri arkistonmuodostajaa. Näistä kolme oli lisäluovutuksia aiemmin jo luovutettuihin arkistoihin. Luovutettua aineistoa oli yhteensä noin 22,5 hm.

Toimintavuoden aikana järjestettiin noin 15 hm yksityisarkistoja. Järjestämiseen osallistui viisi henkilöä, joista kaksi osan vuotta. Järjestetyistä arkistoista suurin oli Suomalaisen naisliiton arkistoon liittynyt Hilja Vilkemaan arkisto. Järjestettynä Vilkemaan arkistoa on 7 hm.

Keväällä 2005 ilmestyi Helsingin kaupungin yksityisarkistotoimen ohje. Helsingin kaupunginosayhdistysten liiton ja eri kaupunginosayhdistysten edustajille järjestettiin arkistointia koskenut koulutustilaisuus.

Asiakaskoulutus

Erilaisiin kaupunginarkiston järjestämiin koulutustilaisuuksiin osallistui toimintavuoden aikana yhteensä 166 henkilöä. Lisäksi kaupunginarkiston asiantuntijat pitivät luentoja arkistotoimen ja asiakirjahallinnon eri osa-alueista virastojen ja laitosten ja alan järjestöjen järjestämissä koulutustilaisuuksissa.

Arkistonhoitajien peruskurssi 28.1.2005.

Tilat

Arkistotilojen kosteusongelmat ovat jatkuneet. Tiloihin tuli vettä kesällä ja alkusyksystä. Makasiinien kosteusarvot ylittivät sallitut arvot, mutta asiakirjavaurioilta säästyttiin. Tilannetta seurattiin säännöllisesti. C-makasiinien vesiongelmien korjaamiseksi laadittiin loppuvuodesta alustavat korjaussuunnitelmat. Kallion virastotalon remontin jälkikorjauksia seurattiin ja tehtiin korjauksia puutteelliseen ilmastointiin.

Helsingin kaupungin historiatoimikunta

Historiatoimikunta ohjasi sodanjälkeisen historian 4. ja 5. niteen kirjoittamista, Ruotsin vallan ajan historian uudelleen kirjoittamista sekä järjesti "Kaupunkihistoria – tapahtumia, henkilöitä, merkityksiä" -seminaarin. Historiatoimikunta tuki Helsingin sairaankuljetuksen 100-vuotishistorian kirjoittamista ja Kirjakanta-projektin 1700-luvun perunkirjatietojen tallentamista.

Yhteistyö ja kumppanit

Kaupunginarkisto oli vuonna 2005 edustettuna Kansallisarkiston asettamassa kunnallisessa arkistotyöryhmässä, opetushallituksen asettamassa asiakirjahallinnon ja arkistotoimen näyttötutkintotoimikunnassa ja JUHTA/JHS-johtajiston asettamassa julkishallinnon asiakirjojen tehtäväluokitustyöryhmässä.

Kaupunginarkisto on osallistunut Espoon, Vantaan, Tampereen ja Turun asiakirjahallinnon yhteistyöhön.

Pohjoismaiden pääkaupunkien arkistopäälliköt kokoontuivat Helsingissä 20.–21.10.2005. Tapaamisen teemana oli arkistotietokannat ja arkistotoimen markkinointi.

Digitointia koskeva yhteistyö Tukholman kaupunginarkiston kanssa aloitettiin keväällä 2005. Kaupunginarkiston digitointityöryhmän edustajat tutustuivat Tukholman kaupunginarkiston digitointikokemuksiin;

käytettyihin menetelmiin, standardeihin ja tekniikoihin sekä osallistui kahteen Tukholman kaupunginarkistossa pidettyyn digitointiseminaariin.

Viron presidentti myönsi erikoistutkija Martti Helmiselle Viron itsenäisyyspäivänä helmikuussa 2005 kunniamerkin. Maarjamaan Risti V:nnen luokan kunniamerkki myönnettiin Viron ja Suomen kulttuurisuhteitten kehittämistä.

Yksikön kehittäminen

Kaupunginarkiston toimintaa kehitettiin uudistamalla yksikkökokouskäytäntöä, järjestämällä asiakaspalvelukoulutusta, kehittämällä sisäistä arviointi- ja kyselykäytäntöä.

Kaupunginarkisto järjesti kaksi TYHY-iltapäivää, jolloin tutustuttiin Helsinki kehüksissä -näyttelyyn Hakasalmen museossa ja Viaporin pommituksen 150-vuotismuistojuhlanäyttelyyn Suomenlinnassa. Yksikön kehittämispäivä vietettiin Mikkelissä. Matkan aikana tutustuttiin Helsingin yliopiston kirjaston mikrofilmaus- ja konservointilaitoksen sekä maakunta-arkiston toimintaan.

Kaupunginarkiston kehittämispäivä Mikkelissä 3.11.2005.

KAUPUNKITUTKIMUS

Kaupunkitutkimus muodostui omaksi yksiköksi vuonna 1978, jolloin samassa muutoksessa Helsingin kaupungin tilastotoimistosta tehtiin Helsingin kaupungin Tilastokeskus. Nimestä tuli sitten niin paljon harmia valtion vastaavan viraston kanssa, että nimi lyhennettiin Tietokeskukseksi samalla kun arkisto liitettiin tähän virastoon vuonna 1990.

TOIMINNAN TARKOITUS

- Tehdä soveltavaa tutkimusta Helsingin hallinnon, helsinkiläisten sekä täällä toimivien yritysten tarpeisiin
- Kertoa luotettavasti Helsingistä asuin- ja toimintaympäristönä
- Palvella kaupungin ja koko seudun kehittämistä

KESKEISET TEHTÄVÄT

- Analysoida Helsinkiä ja koko seutua koskevaa tilastotietoa
- Selvittää perustilastoja laajemmin esim. tilastoaineistoja yhdistämällä ja kyselyin mm. väestöä ja asumista, elinoloja, alue- ja kunnallistaloutta, hallintoa sekä kaupunkikulttuuria ja -ympäristöä
- Seurata, vertailla ja arvioida kansainvälisiä suurkaupunki-ilmiöitä

ASIAKKAAT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Sisäiset

- Kaupungin johto, hallintokunnat, virastot ja laitokset

Ulkoiset

- Helsingin metropolialueen yliopistot ja korkeakoulut, tutkimuslaitokset, asian-
tuntijaorganisaatiot, yritykset, valtion-
hallinto, kuntasektori
- Media

VUONNA 2005, meneillään olevan tutkimusohjelmakauden toisena vuonna, ajankohtaisia tutkimusteemoja olivat edelleen Helsingin metropolialue innovaatioympäristönä ja -järjestelmänä, kaupungintalouden tulopohja ja sosiaalinen eheys. Lisäksi aloitettiin esimerkiksi Euroopan unionin laajentumisen vaikutuksia selvittelevä tutkimushanke yhteistyössä Helsingin kaupunkorakentamisen kanssa.

Kaupunkitutkimusyksikkö

Yksikössä tehtävä tutkimus helpottaa ilmiöiden ymmärtämistä ja tuottaa uutta tietoa, jota voidaan soveltaa Helsingin ja koko metropolialueen kehittämisessä. Yksiköllä on erityinen asema kaupungin oman tutkimustoiminnan ja tiedeyhteisöjen tutkimuksen välimaastossa. Yliopistoyhteistyö on muodostunut monipuoliseksi tutkijavaihdoksi ja yhteiseksi tutkimusprojekteiksi. Kaupunkitutkimusyksikön tutkijat ovat mukana monissa yhteishankkeissa yliopistotutkijoiden kanssa ja yksikössä vierailee kaupunkiaiheisia oppinnyttäneitä tekeviä yliopistotutkijoita.

Pienen yksikön toimintatavaksi on vakiintunut monipuolinen verkottautuminen. Helsingin kaupungin organisaation ohella yhteistyökumppanit löytyvät usein erikoisalojen tutkimuslaitoksista, ja kansainvälisistä tutkijaverkoista. Lähestymistapa on poikkitieteellinen, yksikön tutkijat edustavat eri tieteenaloja kuten kansantaloustiede, maantiede ja sosiologia. Tämä on tärkeä lähtökohta kaupungin monimuotoisen todellisuuden ymmärtämiseksi.

Tutkijat

Kaupunkitutkimusyksikössä työskenteli kertomusvuoden aikana runsaat kaksikymmentä henkilöä. Yksikön omia vakanssitutkijoita oli viisitoista. Yksikkö toimii myös tukikohtana vieraileville tutkijoille ja harjoittelijoille. Vuonna 2005 yksikössä oli kolme väitöskirjaansa valmistelevaa vierailevaa tutkijaa, kaksi pro gradu -työtään tekevää opiskelijaa ja kolme kesäharjoittelijaa.

Julkaisutoiminta

Vuoden 2005 aikana tietokeskuksen julkaisusarjoissa ilmestyi 6 tutkimusta ja 3 tutkimuskatsausta. Lisäksi julkaistiin 10 verkkojulkaisua ja 5 erityisjulkaisua.

Kaupungin talous on ollut jo pidempään aktiivisen tutkimuksen kohteena, muun muassa Helsingin verotulojen toivottua epäedullisemmän kehityksen takia. Vuonna 2005 ilmestyivät erikoistutkija Heikki Heliniltä muun muassa suurten kaupunkien talousarvioita,

tilinpäätöksiä ja Helsingin toteutunutta verotulokehitystä koskevat julkaisut, sekä yhteistyönä professori Tuomo Martikaisen kanssa laadittu tutkimus "Kuntatyypit ja talouskehitys". Viime vuonna päättyi myös Suomen kuntaliiton johdolla toiminut kymmenvuotinen Kunta Suomi 2004 -tutkimushanke, johon Heikki Helin on vuosittain laatinut tutkimuskuntien taloutta käsitelleen julkaisun.

Kuntien palvelutarjonnan kustannustehokkuuteen liittyen professori Heikki A. Loikkanen ja erikoistutkija Ilkka Susiluoto julkaisivat vuonna 2005 Helsingin yliopiston ja tietokeskuksen yhteistyönä tehdyn, kunnallisuuden kehittämissäätiön rahoittaman tutkimuksen "Paljonko verorahoilla saa. Kuntien peruspalvelutarjonnan kustannustehokkuuden erot ja niitä selittävät tekijät vuosina 1994–2002".

Asuntopoliittista päätöksentekoa tuettiin vuonna 2005 muun muassa asumisväljyyttä koskevalla ennusteella (Asumisväljyys Helsingissä 1950–2050, julkaisematon selvitys). Nykyiseen rakennuskantaan, rakentamiseen ja väestöennusteisiin perustuva asumisväljyyden kasvuennuste jäi maltilliseksi. Perusmallin mukaisessa ennusteessa Helsingin asuntojen keskikoko kasvaa vuoteen 2050 mennessä 2 neliötä ja henkilöä kohti laskettu väljyys 6 neliötä.

Mats Nylundin koordinoimasta Helsingin yleisurheilun MM-kisojen 2005 taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia koskevasta tutkimushankkeesta valmistui kaksi tutkimusta "Odotusten ja uhkien MM-kisat" (Lea Kurki & Mats Nylund) sekä "Yleisurheilun MM-kilpailut, näkyvyys ja mielikuvat" (Mats Nylund).

Muista erityisjulkaisuista mainittakoon Pia Bäcklundin ja Harry Schulmanin toimittama "Suunnittelun kumppanuudet: tapaus Vuosaari" sekä Kulttuuriasiainkeskuksen ja tietokeskuksen yhteisjulkaisu "Kaupunkilaisten kulttuurikeskus. Tarkastelussa Stoa, Malmitalo ja Kanneltalo" (toim. Satu Silvanto & Maarja Linko & Vesa Keskinen & Timo Cantell). Viimeksi mainittu kirjan kirjoittamiseen osallistui tietokeskuksen ja kulttuuriasiain keskuksen lisäksi kirjoittajia Helsingin yliopistosta, Sibelius-Akatemiasta, Taiteen keskus-toimikunnasta ja Stadiasta. Näiden yhteistyötahojen lisäksi mukana oli myös taiteilijoita.

Tutkimus- ja tilasto- ja tietopalveluyksiköiden yhteistyönä syntyivät myös julkaisut: "Hyvinvointi Helsingissä" sekä "Arts and Culture in Helsinki" (suomenkielisenä 2004). Jälkimmäiseen julkaisun tekemiseen osallistui julkaisun toimittaneiden (Sini Askelo & Timo Cantell & Marianne Kajantie, & Vesa Keskinen & Päivi Selander & Timo Äikäs) lisäksi laajalti, yhteensä

26, kirjoittajia kulttuurin eri organisaatioista ja niiden ulkopuolelta.

Tietokeskuksen erikoistutkija Heikki Helin nimettiin Vuoden kamreeriksi. Kunnalliskamreerit ry:n palkintoperusteluissa todetaan Heikki Helinin edistäneen tutkimustyöllään tietämystä kunnallistaloudesta ja sen lainalaisuuksista.

Yksikön tutkijat kirjoittivat kertomusvuonna noin viisikymmentä artikkelia sarjajulkaisuihin tai lehtiin. Niistä merkittävä osa julkaistiin muissa kuin tietokeskuksen sarjoissa.

Alustukset, luennot ja esitelmät

Yksikön tutkijat pitivät vuonna 2005 yli kuusikymmentä alustusta tai luentoa tiede- ja tutkimuslaitoksissa sekä erilaisissa seminaareissa ja tilaisuuksissa. Näistä lähes kaksikymmentä pidettiin kansainväliselle kuulijakunnalle Suomessa tai ulkomailla. Kansainväliselle yleisölle pidetyistä esitelmistä esimerkkinä mainittakoon Markku Lankisen ENHR-konferenssissa kesäkuussa Reykjavikissa pitämä esitys "Effects of housing production on the population structure and municipal tax revenue in a regional context", Ilkka Susiluodon esitys ERSA-konferenssissa elokuussa Amsterdamissa aiheesta "Cost efficiency of Finnish municipalities in basic service provision" sekä Harry Schulmanin esitys Eurocities'n ja Amsterdamin kaupungin seminaarissa syyskuussa "Economy and the Neighbourhoods".

KUVA: Marko Karvinen

Kansainvälisen kaupunki- ja aluesuunnittelijoiden järjestön (ISOCARP, International Society of City and Regional Planners) vuosikongressissa "Making Spaces for the Creative Economy" Bilbaossa lokakuussa Helsingin kaupungille luovutettiin Award of Excellence -palkinto, jota oli vastaanottamassa apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri.

Kansainvälinen toiminta

Tietokeskus on partnerina Interreg III C -ohjelmasta rahoitettavassa COMPETE-hankkeessa (2004–2007). Hanketta vetää Sheffieldin kaupunki ja muita osallistujia ovat Rotterdamin, Dortmundin, Münchenin, Barcelonan ja Lyonin kaupungit sekä Liverpoolin John Moores Universitystä European Institute for Urban Affairs. Hankkeessa vaihdetaan tietoa ja kokemuksia kaupunkiseutujen kilpailukykyyn vaikuttavista tekijöistä ja toimenpiteistä. Tietokeskuksesta Marko Karvinen osallistui "Public Private Partnerships in Competitive European City Regions" -seminaariin Sheffieldissä sekä "Human Resources – Motor of City Region Competitiveness" -seminaariin.

Inkeri Vähä-Piikkiö toimi asiantuntijajäsenenä COST C 11 "Greenstructures and urban planning" EU-yhteistyöhankkeen ekologiatyöryhmässä vuosina 2001–2005. Hankkeen loppuraportti ilmestyi toukokuussa 2005. Lisäksi hän toimi myös COST E 39 "Forests, trees, human health and wellbeing" -ryhmän suomalaisessa verkostossa.

Yhteistyö ja kumppanit

Kaupunkitutkimusyksikössä aktivoidaan ja koordinoidaan Helsingin kaupungin sekä seudun yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välistä tutkimusyhteistyötä. Helsingin kaupunki on jo aiemmin ollut osarahoittajana kuuteen Helsingin yliopiston kaupunkitutkimusprofessuuriin perustuvassa yhteistyössä. Professuurien määrä on noussut kuudesta yhdeksään. Samalla rahoittajatahojen ja tutkimuskumppaneiden määrä on kasvanut Espoon, Vantaan ja Lahden liittyttyä mukaan. Kaksi professoria työskentelee Teknillisessä korkeakoulussa.

Tässä tutkimusyhteistyössä painottuivat edelleen Helsingin ja pääkaupunkiseudun taloudellinen kehitys, huoli kaupunginosien sosiaalisesta eriytymisestä sekä innovaatiostrategian ja asuntopolitiikan tietotarpeet. Toukokuussa valmistui kaupunkitutkimusprofessorien yhteinen Muuttuva kaupunki -ohjelma, joka kokoa näiden toimijoiden yhteistä näkemystä siitä, minkälaisia asioita Helsingin metropolialueella tulisi tutkia. Koordinaattorina tutkimusyhteistyöhankkeissa on Kimmo Kurunmäki Helsingin yliopistosta.

Helsingin oman ammattikorkeakoulun Stadian kanssa on jatkettu tutkimusyhteistyötä, josta mainittakoon Euroopan sosiaalirahaston rahoittama Metropoliluotain-hanke. Siinä on laadittu vuoteen 2015 ulottuvia skenaarioita Helsingin, Espoon ja Vantaan toimintaympäristössä tapahtuvista muu-

toksista yhteistyössä metropolialueella toimivien hyvinvointiklusterin asiantuntijoiden kanssa.

Harry Schulmanin koordinoimana käynnistyi suurten suomalaisten kaupunkien ja kaupunkiseutujen kaupunkirakennetta koskeva KARA-hanke. Hankkeessa on mukana kuuden suurimman kaupungin lisäksi Kuopio, Suomen ympäristökeskus, Uudenmaanliitto, pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (YTV) ja teknillisen korkeakoulun yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus (YTK).

Toukokuussa päättyi tutkimusyksikön koordinoima, Tilastokeskuksen sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien tilasto- ja tutkimusyhteistyönä toteutettu "Maahanmuuttajien elinolot pääkaupunkiseudulla" -tutkimushanke.

Perinteiseen tapaan yksikössä valmisteltiin Helsingin kaupungin tiedepalkinnon ja tutkimusapurahojen valinnat. Tiedepalkinnon, 8 000 euroa sai ekologi, akatemiaprofessori Ilkka Hanski. Tutkimusapurahoja myönnettiin 73 000 euroa, 18 tutkimushankkeelle, joista 14 oli väitöskirjoja. Apurahahakemuksia tuli 73. Helsinki-aiheisista pro gradu-tutkielmista ja vastaavista opinnäytetöistä palkittiin seitsemän ansioitunutta opiskelijaa 550 euron tunnustuspalkinnolla.

Yksikön kehittäminen

Kaupunkitutkimusyksikön perjantaiseminaareja järjestettiin yhdeksän kertaa. Esimerkkeinä voidaan mainita vaikkapa Jussi Silvosen esitys Linuxista kuntien käytössä, MM-kisatutkimusta käsittelevät seminaarit sekä elokuvaohjaaja Aki Louhimiehen vierailu ja keskustelu Paha Maa -elokuvan tekemisestä.

Yksikön perinteisen kevään kehittämissäpäivän sijaan yksikkö vieraili toukokuussa Moskovassa. Ohjelmaan kuuluivat vierailut muun muassa Moskovon kaupungintalolla sekä Institute of Urban Economics -tutkimuslaitoksessa. Matkalla kuultiin myös Venäjän Stockmannin johtajan Petri Anttilan esitys "Suomalaiset yritykset Moskovassa". Matkalle osallistuneet 12 tutkijaa kirjoittivat kokemuksestaan yhteisen matkaraporttikirjan "61 tuntia Moskovassa". Matkan käytännön järjestelyistä vastasi alun perin moskovalainen, tutkimusyksikön sihteeri Olga Vishnjakova.

Joulukuussa yksikkö vieraili Tuusulassa tutustumassa "Kuuma – kumppanuutta yli kuntarajojen" -kehittämishankkeeseen.

Työhyvinvoinnin edistämiseksi vietiin vuonna 2005 läpi kokeiluna ryhmämuotoinen työnohjaus,

Ilkka Hanskin juhlaesitelmä.

johon osallistui seitsemän tutkijaa. Ryhmä kokoontui kevään aikana kuusi ja syksyllä viisi kertaa. Kokemukset ammattityönohjaajan vetämästä ryhmätyöskentelystä olivat myönteiset.

Yksikössä otettiin käyttöön uusia tutkimustyötä tukevia ohjelmia, kuten End Note -ohjelma lähdeviitetietokantojen hallintaan sekä Atlas.ti-ohjelma teksti- ja kuva-aineistojen analyysiin, sekä koulutettiin käyttämään niitä.

Tutkimusyksikkö Moskovon kaupungintalolla
15.5.2005.

TILASTOT JA TIETOPALVELU

Helsingin kaupungin tietokeskuksen (1990–), tilastokeskuksen (1978–1990) ja tilastotoimiston (1938–1977) edeltäjä, rahatoimikamarin alainen tilastokonttori aloitti 1.1.1911. Konttorin henkilökunnan muodostivat konttorinjohtaja, aktuaari ja kaksi laksuapulaista. Alkuperäiset toimitilat sijaitsivat Katariinankatu 3:ssa.

TOIMINNAN TARKOITUS

- Kuvata Helsinkiä ja sen toimintaympäristöä tilastojen avulla
- Kertoa kaupungin kehityksestä ja muutoksesta aikasarjojen avulla, vuosineljänneksittäin tai jopa kuukausittain
- Tehdä ennusteita tuleville vuosille
- Tuottaa Helsinki-tietoja myös osa-alueittain ja täydentää niitä seudullisin ja kansainvälisin vertailuin

KESKEISET TEHTÄVÄT

- Julkaisee ja analysoi tilastoja
- Kehittää ja ylläpitää rekistereitä ja tilastollisia tietokantoja
- Suorittaa tietopalvelua sekä konsultointi- ja asiantuntijatehtäviä

ASIAKKAAT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Sisäiset

- Kaupungin johto, hallintokunnat, virastot ja laitokset

Ulkoiset

- Pääkaupunkiseudun kunnat ja muu kunta-sektori, kuten kuusi suurinta kaupunkia, Tilastokeskus, YTV, Uudenmaanliitto, Uudenmaan TE-keskus, Sisäasiainministeriö
- Asiantuntijaorganisaatiot, korkeakoulut ja ammattikorkeakoulut,
- Helsingin seudun kauppakamari, Helsingin yrittäjät, yritykset
- Media

Helsinki-tilasto 2010 -ohjelmatyö käynnistyi

Tietokeskuksen Tilasto- ja tietopalveluyksikön vuoden 2005 toiminnan keskeinen painopiste oli uuden Helsinki-tilasto 2010 -kehittämishjelmatyön käynnistyminen kiinteässä yhteistyössä tilaston asiakkaiden sekä muiden keskeisten sidosryhmien kanssa.

Kehittämisen pohjaksi tehtiin tilasto- ja tietopalveluyksikön toiminnasta ulkoinen arviointi. Tilastoyksikön toimintaa sekä tuotteita ja palveluita arvioivat professori Risto Lehtonen Jyväskylän yliopistosta ja professori Leif Nordberg Åbo Akademiasta. Arvioijat totesivat tilastotuotteiden ja palveluiden laadun hyväksi sekä kansallisen että kansainvälisen vertailun kestäväksi. He löysivät myös lukuisia kehittämismaluita; laatuselosteiden yhdenmukaistaminen ja syventäminen, elinkeino- ja yritystoimintaa kuvaavien tilastojen monipuolistaminen, tilaston ja tutkimuksen yhteistyön tiivistäminen, lisäpanostus metodiosaamiseen sekä yhteistyön tiivistäminen Tilastokeskuksen kanssa. Helsinki-tilasto 2010 valmistuu vuoden 2006 huhtikuussa.

Ajankohtaiset perustiedot – laadukas tietopalvelu

Keskeistä huomiota kiinnitettiin perustietojen saatavuuden ja yhteiskäytön parantamiseen. Kaupungin Heli-Intranetin Tutkittua-sivuilla julkaistaan nyt kuukausittain Helsingin seudun kuntien väestömuutosten ennakkotiedot sekä osa-alueittaiset ennakkotilastot väestörakenteesta, äidinkieliä, kansalaisuudesta ja asutuskuntien määrästä. Aluesarjojen englanninkielisille sivustoille lisättiin myös pohjoismaisen kaupunkitilastotietokannan NORDSTATin tilastot.

Tietokeskuksen julkaisemattomien tilastoaineistojen yhteiskäyttöä tutkimuksen ja tietopalvelun perusaineistona parannettiin ottamalla käyttöön PC-Axis-pohjainen tilastojen muokaus-, tallennus- ja hallintajärjestelmä. Merkittävä tiedon haun apuväline on myös vuosittain kotisivuille päivittyvä Tietopas Helsinki-tilaston tietolähteille. Tilastokeskuksen ja Helsingissä toimivien ammattikorkeakoulujen Stadian, Helian ja Arcadan kanssa jatkui tilastotiedon käytön edistämiseksi yhteistyöprojekti Virsta, Virtual Statistics. Vuoden 2005 teemoina projektissa olivat tilastojen hyödyntäminen yritystä perustettaessa ja taloustilastot. Projekti on kohdistunut nimenomaan opettajien tilastojen käyttövalmiuksien parantamiseen tutkimus- ja opetuskäytössä. Projektiin kuulu-

vissa koulutustilaisuuksissa ovat esiintyneet myös tietokeskuksen kaupunkitilaston asiantuntijat.

Helsingin kuntarekisterin hyödyntämistä jatkettiin. Uutena palveluna rakennettiin kaavayksikköpohjainen huoneistotietojen päivitysjärjestelmä asuntoohjelmarekisteriä varten. Helsingin paikkatietojärjestelmän uudesta ja innovatiivisesta käytöstä toisena esimerkkinä mainittakoon kaupunkisuunnitteluviraston ja tietokeskuksen yhteistyönä valmistunut kaupunkisuunnitteluviraston julkaisu "Ajankohtaisia asumisen teemoja – Näkökulmia Helsingin asutuskannan ja väestörakenteen kehitykseen". Julkaisussa tarkasteltiin paikkatietoja yhdistellen hyvinkin pieniä aluekokonaisuuksia sekä niiden väestörakennetta, muuttoliikettä ja asutokantaa.

Aluetilastot ja kansainväliset vertailut ajankohtaisina tietokannoista

Aluetieto on Helsinki-tilaston kulmakiviä ja keskeisellä sijalla sekä tilastoaineistojen että niiden pohjalta laadittujen julkaisujen ja muiden tietotuotteiden sisällössä. Vuonna 2005 valmistui tietosisällöltään uudistunut Helsinki Alueittain julkaisu, jonka artikkelissa verrattiin Helsingin peruspiirejä Euroopan muiden metropolialueiden osa-alueisiin Urban Audit -tietokannan aineistoja hyväksi käyttäen.

Teematilastoja kulttuurista, alueloudesta ja hyvinvoinnista

Tilasto- ja tietopalveluyksikön toiminnan painopistealue on edelleen julkaisutuotannossa. Vaikka verkkojulkaiseminen on huomattavasti viime vuosina yleistynyt, pitävät useat käyttäjät vielä perinteisistä tilastokirjoista.

Tilastokirjojen aatelia edustaa jo liki satavuotias tilastollinen vuosikirja sekä sen uudempi englanninkielinen www-julkaisuna ilmestyvä tiivistelmä. Vuosi 2005 oli Helsingille merkittävä muun muassa yleisurheilun maailmanmestaruuskisojen kaupunkina. Tilasto- ja tietopalveluyksikkö osallistui kisajärjestelyihin tuottamalla englannin ja suomen kielellä ilmestyneen Luonto ja liikunta Helsingissä – Nature, Recreation and Sport in Helsinki -julkaisun. Julkaisu toimitettiin tietokeskuksessa tiiviissä yhteistyössä liikuntaviraston, matkailu- ja kongressitoimiston sekä ympäristökeskuksen kanssa.

Kaupungin kansainväliseen markkinointiin ja tiedottamiseen osallistuttiin myös tuottamalla suomen, ruotsin, englannin, saksan, ranskan, venäjän ja nyt ensimmäistä kertaa myös japanin kielillä taskutilasto

Helsingin, Helsingin seudun ja koko maan keskeisistä piirteistä ja kehityksestä.

Helsingin seudun taloudellinen kilpailukyky ja sen kansainvälinen vertailu muihin Euroopan kaupunkiseutuihin on edelleen ollut erittäin ajankohtaista ja kysyttyä tilastotietoa. Helsinki Regional Economy, A Dynamic City in the European Urban Network -julkaisu ilmestyi kolmannen kerran vuoden 2005 lopulla.

Asiakaspalautteen seurauksena sai erittäin suosittu julkaisu, Arts and Culture in Helsinki sekä suomen- että ruotsinkieliset sisärjulkaisut, jotka ilmestyivät sekä internet-sivuilla että painotuotteina.

Tiiviin yhteistyön tuloksena analysoitiin myös helsinkiläisten hyvinvoinnin kehitystä ja muutosta valtuustokauden aikana kirjassa Hyvinvointi Helsingissä. Julkaisun kirjoittamiseen ja toimitustyöhön osallistuivat lukuisat asiantuntijat tilasto- ja tutkimusyksiköistä opetus- ja sosiaalivirastoista sekä terveyskeskuksesta ja Heikki Waris -instituutista. Hyvinvointi oli keskeisenä teemana myös Eläkeikäisten elinolot -verkkajulkaisussa, joka täydensi vuoden 2004 lopulla ilmestynyttä painotuotetta.

Vuoden 2005 ajankohtaisia vuositilastoja laadittiin myös tuloista, yritystoiminnasta, asumisesta Helsingin eri alueilla, työvoimasta ja työpaikoista sekä työtapaturmista ja ammattitaudeista.

Tietokeskuksen vuosineljänneksittäin ilmestyviä tilastojulkaisuja laaditaan säännöllisesti asuntojen hinnoista ja vuokrista, rakentamisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä puolivuositain väestöstä ja väestönmuutoksista ja toimitilamarkkinoista. Seudullisena yhteistyönä tuotetaan myös neljä kertaa vuodessa talouden, elinkeinotoiminnan, väestön, hyvinvoinnin, liikenteen ja ympäristön muutoksia kuvaavaa Helsingin seudun suunnat.

Kaupungin toiminnan suunnittelun keskeisiä perustietoja ovat pitkän aikavälin ja osa-alueitten väestöennusteet. Tilasto- ja tietopalveluyksikkö uudisti vuonna 2005 väestöennustejärjestelmää siten, että osa- ja pienalueitten ennusteet laaditaan ja julkaistaan tätä nykyä joka vuosi aikaisemmin joka toisen sijaan. Väestötietojen ajankohtaisuutta uudistettiin myös ennakkollisen osa-alueitilaston laatimisella Helsingin kuntarekisterin tietoja hyväksi käyttäen

Yhteistyökumppanuudet ja kaupunkivertailut

Kaupungin hallintokuntien kanssa oli tiivis ja monipuolinen yhteistyö. Helsinki tilasto 2010 -projektin aikana järjestettiin lukuisia sidosryhmätapaamisia.

Helsinki 2010 -tilaston rinnalla on tilastoissa yhä laajemmin esillä myös pääkaupunkiseutu sekä sitä

ympäröivä toiminnallinen työ- ja asuntomarkkina-alue. Seudullisella ja kansallisella kaupunkitilastojen yhteistyöllä onkin jo vakiintuneita muotoja. Kuntien, Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan, Uudenmaan liiton, Uudenmaan TE-keskuksen sekä Helsingin kauppakamarin yhteisprojektina tietokeskus toimittaa neljästi vuodessa ilmestyvää Helsingin seudun suunnat julkaisua sekä englanninkielistä Regional Trend -julkaisua. Toisena merkittävänä yhteistyöalueena on rekisteri- ja tietokantayhteistyö.

Tilastokeskuksen laajat tilastoaineistot ovat tietokeskuksen tilastojen keskeisin tietolähde ja asiantuntijayhteistyö virastojen kesken on tiivistä ja säännöllistä. Omien tuotteidensa ja palveluittensa ohella tietokeskus välittää kaupungin virastojen ja laitosten käyttöön Tilastokeskuksen tuottamia sähköisiä tietopalveluita kuten kaupunki-indikaattoritietokantaa. Kansallisen kaupunkivertailun saralla tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat myös muut suuret kaupungit, Sisäasiainministeriö ja valtion keskusvirastot.

Tietokeskus järjesti yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa "The Present State and Future Prospects of the Urban Europe" -seminaarin helmikuussa Helsingissä. Alustajina esiintyivät professorit Leo van den Berg Erasmus -yliopiston vertailevan kaupunkitutkimuksen laitoksesta ja Michael Parkinson John Moores yliopistosta. Kaupunginsihteeri Anja Vallittu esitteli Suomen suurten kaupunkien yhteistyötä. Osanottajat olivat Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten, Tampereen, Turun ja Oulun sekä eri ministeriöiden kaupunkipolitiikan ja kaupunkikehittämisen asiantuntijoita.

Kansainvälinen yhteistyö

Pohjoismaiden sekä Itämeren maiden kaupunkien kanssa jatkettiin kansainvälistä yhteistyötä. Pietarin kanssa jatkettiin julkaisuutoimintaa. Yhteistyösuhteet solmittiin Varsovan kaupungin ja Varsovan aluetilastotoimiston tietoammattilaisiin. Amsterdamin kaupungin kanssa oli meneillään vertailutilaston julkaiseminen elinkeinotoiminnasta ja erityisesti luovista toimialoista.

Vuonna 2005 käynnistyi merkittävä kaupunkipolitiikkaan liittyvän tiedon vaihtoon keskittynyt projekti EUKN – European Urban Knowledge Network, jota Suomessa koordinoi ja toteuttaa tietokeskus. EUKN projekti on käynnistynyt EU:n 15 jäsenmaan ja kahden kaupunkiverkoston aloitteesta. Verkoston tavoitteena on jakaa ja välittää tietoja ja kokemuksia kaupunkien kannalta relevanteista aiheista kaupunkien toimintoja kehittäville asiantuntijoille ja päätöksentekijöille. Verkoston internetsivut avattiin vuoden 2005 marraskuussa. Teemat

ja tietosisältö keskittyy nyt projektin pilottivaiheessa kuuteen aihepiiriin: asuminen ja kaupunkirakenne, turvallisuus ja rikollisuuden estäminen, liikenne ja infrastruktuuri, sosiaalinen syrjäytyminen ja eheys, talous, tieto ja työllisyys sekä kaupunkiympäristö.

Syyskuussa järjestettyyn kansainvälisen kaupunkitilaston ja tutkimuksen konferenssiin, jonka teemana oli Competing and Caring (kilpailua ja huolenpitoa). Tilasto- ja tietopalveluyksikön asiantuntijat esittelivät konferenssissa omia kokemuksiaan Urban Audit tietokannan käytöstä kansainvälisessä kaupunki- ja osa-aluevertailussa. Toisena teemana oli taloudellinen kilpailukyky ja Helsingin kokemukset tämän ilmiön Euroopan laajuisessa suurkaupunkiseutujen seurannassa.

Helsingin yliopistolla järjestettiin toukokuussa professori Anne Hailan toimesta kaupunkitutkimuksen kansainvälinen seminaari, jossa pohdittiin kaupunkien keskeisiä kysymyksiä ja niiden haasteita kaupunkitutkimukselle. Helsinkiin kokoontui nimekkäitä kaupunkitutkijoita eri puolilta maailmaa laatimaan European Science Foundationin Urban Science Forward Look kaupunkitutkimuksen ohjelmaa. Tietokeskuksen asiantuntijat osallistuivat seminaariin järjestäen mm. yhden workshopin teemasta "Urban Data and Methods".

Columbian yliopisto järjesti lokakuussa Pohjois-Euroopan ja Baltian alueiden sosiaalista ja taloudellista turvallisuutta käsittelevän seminaarin. Aloite seminaarin järjestämiseksi oli syntynyt ylipormestari Eva-Riitta Siitosen aikaisemman vierailun yhteydessä. Asta Manninen piti seminaarissa esitelmän Euroopan kaupunkien tietotaloudesta.

Kirjasto ja tietopalvelu

Tietokeskuksen kirjasto toimii Helsinkiä koskevien tilastojen ja tutkimusten erikoiskirjastona ja tietopalvelupisteenä.

Kertomusvuoden aikana kirjaston tarjoamia sähköisiä palveluja lisättiin ja kirjasto liittyi erikoiskirjastojen hakuportaaliin. Hakuportaali mahdollistaa yhteishaun erikoiskirjastojen internetverkosta löytyviin aineistoihin. Vuonna 2005 portaalissa oli mukana 14 kirjastoa, joilla on käytössä PrettyLib-kirjastojärjestelmä.

Aineistojen hankinta monipuolistui ja painettujen lisäksi hankittiin myös sähköisiä aineistoja. Kirjaston kokoelmatietokantaan luetteloiitiin n. 1 400 uutta nimekettä, joista n. 200 oli kaupungin hallintokunnissa laadittuja. Osa uusista julkaisuista sijoitettiin kaupunginarkiston käsikirjastoon. Kokoelmista poistettiin n. 500 vanhentunutta julkaisua. Vuoden lopussa kokoelmatietokannassa oli yli 32 000 nimekettä.

Vuoden aikana lehtikierto-ohjelma uusittiin. Uusimisen yhteydessä suoritettiin tietokeskuslaisille lehtikiertokysely ja lisättiin sähköisten lehtien tarjontaa.

Kirjastokäyntien määrä jonkin verran väheni ja asiakkaat siirtyivät entistä enemmän pyytämään tietoja sähköpostitse. Vuonna 2005 kirjastossa suoritettiin 1 340 tietopalvelutehtävää – suurin piirtein saman verran kuin edellisenäkin vuonna. Lähes päivittäin asiakkaita myös opastettiin omatoimiseen tiedonhakuun ja käyttämään tietokeskuksen tarjoamia verkkopalveluja itsepalveluna.

Kokoelmista annettiin 3 698 lainaa. Yli 60 % lainaajista samoin kuin tietopalvelun käyttäjistä oli kaupungin hallinnon ulkopuolisia asiakkaita. Lainatuimpia julkaisuja olivat edellisen vuoden tapaan Helsingin väestö-julkaisu ja vuonna 2001 ilmestynyt Arvostetut asuinsijat -tutkimus.

Kaukolainoja muista sekä Suomen että Ruotsin kirjastoista tietokeskuksen henkilökunnalle välitettiin 76 kappaletta.

Tietokeskuksen julkaisujen myyntiä tehostettiin ja liitettiin tiedekirjallisuuden verkkokauppaan Granumiin.

Kansainvälinen tilastoinstituutti ISI palkitsi ja jakoi tunnustuksia maailmankonferenssissa Sydneyssä elokuussa 2005. Palkittujen joukossa vs. johtaja Asta Manninen.

HALLINTO

TOIMINNAN TARKOITUS

- Tukee ja avustaa johtoa suunnittelu-, kehittämis- ja valmistelutehtävissä
- Tukee yksiköitä sisäisin palveluin

KESKEISET TEHTÄVÄT

- Koordinoi, ohjaa ja kehittää tietokeskuksen henkilöstö-, talous- ja yleishallintotehtäviä
- Valvoo hallinnon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta
- Hoitaa julkaisu- ja käännöstyöt
- Tarjoaa tieto- ja viestintätekniistä asiantuntijapalvelua
- Vastaa tiedotuksesta
- Järjestää asiakas-, materiaali- sekä vahtimestari-palvelut

ASIAKKAAT JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

Sisäiset

- Tietokeskuksen henkilöstö
- Kaupungin johto ja luottamushenkilöt
- Kaupungin virastot ja laitokset

Ulkoiset

- Media
- Tutkijayhteisöt
- Yritykset

HALLINNON TOIMINNAN painopisteinä oli vuonna 2005 laadunarviointityön sekä toimintaprosessien kehittäminen, henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen sekä tietotekniikan hallinnon kehittäminen.

Tietokeskuksen mittareita ja tunnuslukuja sekä niiden seurantajärjestelmää kehitettiin. Asiakirjahallinnon HELA-dokumentinhallintajärjestelmä otettiin käyttöön vuoden alusta alkaen. Kirjaamisprosessi tarkistettiin arkistotoimen avustuksella niin HELA-järjestelmään kuin myös muuttuneisiin toimintoihin sopivaksi. Diari-kortti uudistettiin kirjaamiskäytäntöä paremmin tukevaksi.

Arkistonmuodostussuunnitelman kehittämistyö hallinnon osalta jatkui yhteistyössä arkistotoimen kanssa. Erityisen tyytyväisiä oltiin arkiston antamaan asiantuntija-apuun.

Taloushallintopalvelun (TALPA) piiriin siirryttiin vuoden alusta, mutta käytännössä kesällä, kun tietokeskuksen palveluksessa ollut taloussihteeri siirtyi uusiin taloushallintopalvelun tehtäviin. Taloushallinnon töiden järjestämiseksi ja sujumiseksi uudistettiin ostolaskujen, laskutuksen sekä päätöksenteon (esim. koulutus-, ja virkamatkat) prosesseja. Asiakasrekisterin pohjalta kehitettiin uusi laskutusjärjestelmä, jonka avulla siirretään laskutustiedot sähköisesti taloushallintopalvelun käyttöön.

Tietokeskuksen toimintasääntö päivitettiin paremmin vastaamaan nykyisiä toimintaprosesseja.

Tietokeskuksen tieto- ja viestintätekniikkastrategian mukaisesti toteutettiin useita hankkeita. Tärkeimpiä olivat verkkopalvelujen kehittäminen ja julkaisujärjestelmien hallinta.

Julkaisupalvelut

Tietokeskuksen sitovana toiminnallisena tavoitteena oli 60 julkaisua, mikä tavoite myös saavutettiin. Verkkojulkaisut ovat vakiintuneet yhä enemmän käytäntöön, ja osittain korvasivat entisiä painotuotteita. Painatukseen käytettiin yhteensä 130 000 euroa.

Asiakasrekisterin raportointimahdollisuuksia kehitettiin täydentämällä siihen kirjattavia tietoja. Tavoitteena on entistä paremmin käyttää rekisteriä julkaisujen painosmäärien ja jakelun suunnittelussa sekä varaston ylläpidossa.

Johtoryhmä ja yhteistoiminta

Johtoryhmä kokoontui yhteensä 20 kertaa, joista 8 laajennettuna. Lisäksi johtoryhmä piti suunnittelupäiviä toiminnan toteutumisen arvioimiseksi sekä tulevan toiminnan painopisteiden linjaamiseksi.

Virastotasoisia sidosryhmätapaamisia pidettiin keskeisten asiakkaiden, yhteistyötahojen ja kumppaneiden kanssa 20. Sidosryhmätyön avulla saadun palautteen entistä parempi hyödyntäminen oli toimintavuoden kehittämiskohteena.

Henkilöstökokouksia pidettiin yhteensä neljä kertaa. Kokouksissa käsiteltiin mm. työhyvinvointikyselyn tuloksia, toimitiloja, koulutusta ja kehittämishankkeita ja talouteen ja toiminnan suunnitteluun liittyviä asioita. Kokouksissa vieraili ulkopuolisia alustajia, joiden esimerkkejä kuultiin tietotekniikkapalveluista ja asiantuntijaohjelmista. Kehittämiskohteena oli saada henkilökunta entistä enemmän osallistumaan kokouksiin, ja kyseiseen tavoitteeseen päästiin asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Koulutus

Koulutuksen painopisteitä olivat ammatillinen ja tietotekninen koulutus sekä työhyvinvointia tukevat koulutustilaisuudet.

Tietotekninen koulutus sisälsi käyttöjärjestelmä-, verkko- ja työasemaympäristöjen, tietoturva-, kirjapainotekniikan ja kuvan valmistuksen koulutusta sekä paikkatieto- ja tietoturvakoulutusta.

Kaupungin järjestämiin omiin pidempiin koulutusohjelmiin osallistuttiin seuraavasti: EVA-esimiehen valmennusohjelma, JOHEVA-koulutus, Controller-valmennus, HR-valmennus sekä oppisopimuksena suoritettava verkkoasiantuntijan erikoisammattitutkinto tietojenkäsittelyssä. Kuhunkin koulutusohjelmaan osallistui yksi henkilö. Tulevaisuudenjohtaja-koulutusohjelma käynnistyi.

Ulkopuolisten järjestämiin koulutusohjelmiin osallistuttiin seuraavasti: verkkokirjoittaminen, asiakirjahallinnon asiantuntijaohjelma sekä arkistonhoitotutkinto, johon kuhunkin osallistui yksi henkilö. Lisäksi yksittäisinä kursseina toteutuneet ”Sujuvaa suomen kieltä” sekä ”Kirjoittamiskurssi tutkijoille” saivat osallistujiksi yhteensä neljä henkilöä.

Ruotsin ja venäjän kielen koulutukseen osallistui kaksi henkilöä. Lisäksi virasto tuki kahden henkilön omalla ajalla suoritettavaa englannin kielen koulutusta.

Koulutettavapäiviä oli 320 (2004: 363), mikä oli keskimäärin 3,8 päivää henkilöä kohden (2004: 4,7 päivää). Maksullista koulutusta 220 oli päivää. Koulutukseen käytettiin yhteensä 23 063 € eli noin 268 € henkilöä kohti (2004: 216 €). Maksullisen koulutuspäivän hinnaksi tuli keskimäärin 104 € (2004: 62 €). Yksiköissä järjestettiin edellisten lisäksi omia kehittämispäiviä ja seminaareja.

Työkyvyn ylläpitäminen

Työkyvyn ylläpitämiseen ja virkistymistoimintaa käytiin yhteensä 15 853 euroa, josta 7 500 euroa annettiin avustuksena henkilökuntakerho Tiklin käyttöön.

Henkilökuntakerho Tiklin kanssa järjestettiin Hiirenkorvapäivät, jotka vietettiin Turun yliopistolla ja Airistolla, Seilin saarella.

Ympäristöä koskevat tavoitteet

Tietokeskus tukee kaupunginvaltuuston keväällä 2005 hyväksymän ympäristöpolitiikan ja Helsingin ekologisen kestävyuden ohjelman tietotarpeita. Ohjelmassa tietokeskuksen vastuulla on kehittää Helsingin viheralueiden tilan seuranta.

Tietokeskuksen oma toiminta on luonteeltaan asiantuntijatyötä, josta ei aiheudu mitään erityisiä suoria ympäristövaikutuksia. Tutkimuksella ja tietopalveluilla on kuitenkin mahdollisuus vaikuttaa välillisesti ympäristöön, varsinkin pitkällä aikavälillä. Kaavoituksen ja asuntopolitiikan tietotarpeet sekä Helsingin metropolialueen kaupunkirakennetta ja sen hajaantumista

koskeva tutkimus ovat tästä esimerkkejä.

Virastokohtaisessa ympäristönsuojelussa kaivataan hyviä, virastosta toiseen omaksuttavia käytäntöjä ja toimintamalleja. Tietokeskuksessa ympäristöasiat pyritään integroimaan johtamisjärjestelmään. Tässä erinomaisena tukena on ympäristökeskuksen käynnistämä ympäristöjohtamisen asiantuntijaryhmä, joka välittää tietoa ympäristövaikutuksista ja hyvistä ympäristölaatua edistävästä käytännöistä. Harry Schulman toimii ryhmän jäsenenä.

Kertomusvuonna ilmestyi 44 verkkojulkaisua. Tietokeskus julkaisee ympäristöä koskevia tietoja seuraavissa säännöllisesti vuosittain ilmestyvissä perustilastoissa: Helsingin seudun suunnat, Kvartti, Helsingin tilastollinen vuosikirja, Taskutilasto sekä Helsingin seutu tilastoina.

Lisäksi ympäristötietoa käsittelevistä julkaisuista ilmestyivät Tutkimuksia-sarjassa "Helsinkiäisten ympäristöasenteet ja ympäristökäyttäytyminen vuonna 2005" ja Tilastoja-sarjassa "Nature, Recreation and Sport in Helsinki".

Tiklin kulttuuritoiminta jatkui vilkkaana. Teatterikäyntejä, näyttelyjä, elokuvakäyntejä sekä urheilu- ja kulinaaritapahtumia järjestettiin aktiivisesti pitkin vuotta. Lisäksi jäsenistön henkilökohtaisia liikuntaharrastuksia tuettiin yhteensä 1 200 eurolla.

Liite

Tietokeskuksen julkaisut vuonna 2005

Tilastoja – Helsingin kaupungin tietokeskus

- 2005:01 Toimitilamarkkinat Helsingissä syksyllä 2004 (16 s.)
- 2005:02 Rakentaminen Helsingissä vuonna 2004 (11 s.)
- 2005:03 Kulttuuri ja taide Helsingissä 2004 (120 s.)
- 2005:04 Konst och kultur i Helsingfors (88 s.)
- 2005:05 Rakennus ja asuntotuotanto Helsingissä 2004 (55 s.)
- 2005:06 Yritystoiminta Helsingissä 2003 (7 s.)
- 2005:07 Vuokrat Helsingissä 2004 (8 s.)
- 2005:08 Väestömuutosten ennakkotietoja Helsingissä I neljänneksellä 2005 (2 s.)
- 2005:09 Rakentaminen Helsingissä 2005 ensimmäisellä neljänneksellä (2 s.)
- 2005:10 Työvoima ja työssäkäynti Helsingissä 2002 ja ennakkotiedot 2003 (8 s.)
- 2005:11 Yksityishenkilöiden ja perheiden tulot sekä verot Helsingissä vuonna 2003 (4 s.)
- 2005:12 Asuntojen hinnat Helsingissä vuonna 2004 (14 s.)
- 2005:13 Helsingin väestö vuodenvaihteessa 2004/2005 ja väestönmuutokset vuonna 2004 (144 s.)
- 2005:14 Nature, Recreation and Sport in Helsinki (48 s.)
- 2005:15 Työpaikat Helsingissä 2002 ja 2003 sekä elinkeinotoiminnan erikoistuminen (12 s.)
- 2005:16 Väestönmuutosten ennakkotietoja Helsingissä vuoden 2005 alkupuoliskolla (2 s.)
- 2005:17 Rakentaminen Helsingissä toisella neljänneksellä 2005 (2 s.)
- 2005:18 Helsingin työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys (12 s.)
- 2005:19 Väestönmuutosten ennakkotietoja Helsingissä tammi-syyskuussa (2 s.)
- 2005:20 Rakentaminen Helsingissä kolmannella neljänneksellä 2005 (2 s.)
- 2005:21 Väestön koulutus rakenne alueittain (8 s.)
- 2005:22 Helsingin kaupungin henkilöstön tapaturmat ja ammattitaudit vuonna 2004 (8 s.)
- 2005:23 Helsinki Regional Economy Dynamic city in the European urban network (28 s.)

Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja 2005

- 2005 Tilastollinen vuosikirja 2005 (419 s.)

Tutkimuksia – Helsingin kaupungin tietokeskus

- 2005:01 Heikki Helin: Helsinki kiristi vyötään (100 s.)
- 2005:02 Kari Vähätalo: Maahanmuuttajat ja kantaväestö pitkäaikaistyöttöminä pääkaupunkiseudulla (142 s.)
- 2005:03 Seppo Montén: Koulutus – Työvoima. Helsingin seutu 2015 (116 s.)
- 2005:04 Markku Lankinen: Muuttoliikkeen vaikutus Helsingin väestörakenteeseen ja veropohjaan (120 s.)
- 2005:05 Markku Lankinen: Helsingiläisten ympäristöasenteet ja ympäristökäyttäytyminen vuonna 2005 (74 s.)
- 2005:06 Tuomo Martikainen & Heikki Helin: Kuntatyypit ja talouskehitys (59 s.)

Tutkimuskatsauksia

– Helsingin kaupungin tietokeskus

- 2005:01 Henrik Lönnqvist & Teemu Lyytikäinen: Vuokralaiset ahtaalla. Vuokralaisten asumismenojen kehitys vuosina 1990–2002 (34 s.)
- 2005:02 Lea Kurki & Mats Nylund: Odotusten ja uhkien MM-kisat. Mediajulkisuus ennen Helsingin yleisurheilun MM-kilpailuja 2005 (25 s.)
- 2005:03 Paula Saikkonen: Ajolähtö Alakiventielle. Asukkaiden kokemuksia Myllypuron ympäristöonnettomuudesta (55 s.)

Erityisjulkaisuja

- 2005 Anu Ranta & Mari Nummi & Ari Karttunen: Annala Rakkaudesta puutarhanhoitoon (154 s.)
- 2005 Laura Kolbe & Heikki Helin: Helsingfors stads historia efter 1945 del 3. Helsingfors stads historia efter 1945 del 3 Kommunalförvaltning och politik. Kommunalekonomi (668 s.)
- 2005 Pekka Vuori & Tea Tikkanen: Helsinki alueittain 2005 (200 s.)

- 2005 Hyvinvointi Helsingissä (91 s.)
 2005 Satu Silvanto & Maaria Linko & Vesa Keskinen & Timo Cantell: Kaupunkilaisten kulttuurikeskus. Tarkastelussa Stoa, Malmitalo ja Kanneltalo (195 s.)
 2005 Tuula Joronen (toim.): Maahanmuuttajien elinolot pääkaupunkiseudulla (167 s.)
 2005 Marko Karvinen: Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma. Tuloksia, kokemuksia ja hyviä käytäntöjä (38 s.)
 2005 Pia Bäcklund & Harry Schulman (toim.): Suunnittelun kumppanuudet. Tapaus Vuosaari (116 s.)

KVARTTI, Neljännesvuosijulkaisu

- 2005:01 Kvartti (84 s.)
 2005:02 Kvartti (70 s.)
 2005:03 Kvartti (98 s.)
 2005:04 Quarterly (43 s.)

Muistioita – Helsingin kaupungin tietokeskus

- 2005:01 Lasse Jortikka: Helsingin poliisipiireissä tehtävä sosiaalityö (37 s.)

Tilastotietoja Helsingistä 2005

- Suomen-, ruotsin-, englannin-, saksan-, ranskan-, venäjän- ja japaninkieliset painokset (27 s.)

Verkkojulkaisuja ja verkkotietopalveluja

- 2005:01 Väestön koulutustaso alueittain (10 s.)
 2005:02 Helsingin työllisyys 4. neljännes 2004 (3 s.)
 2005:03 Toimitilamarkkinat Helsingissä syksyllä 2004 (16 s.)
 2005:04 Rakentaminen Helsingissä 2004 (11 s.)
 2005:05 Asuntojen hinnat Helsingissä loka-joulukuussa 2004 (6 s.)
 2005:06 Arts and Culture in Helsinki (123 s.)
 2005:07 Konst och Kultur i Helsingfors (91 s.)
 2005:08 Asuntojen vuokrat Helsingissä loka-joulukuussa 2004 (4 s.)
 2005:09 Statistical Yearbook of the City of Helsinki 2004 (32 s.)
 2005:10 Eläkeikäisten elinolot Helsingissä (104 s.)
 2005:11 Hyvinvointi Helsingissä (91 s.)
 2005:12 Ulkomaalaiset Helsingissä (22 s.)
 2005:13 Sammanfattning av publikationen Hyvinvointi Helsingissä – Välfärden i Helsingfors (29 s.)

- 2005:14 Menokasvu velaksi – Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2004 (25 s.)
 2005:15 Yritystoiminta Helsingissä 2003 (9 s.)
 2005:16 Asuntojen vuokrat Helsingissä 2004 (11 s.)
 2005:17 Työvoima ja työssäkäynti Helsingissä 2002 ja ennakkotiedot 2003 (9 s.)
 2005:18 Helsingin työllisyys ja työttömyys 1. neljännes 2005 (3 s.)
 2005:19 Asuntojen hinnat Helsingissä tammi-maaliskuussa 2005 (6 s.)
 2005:20 Asuntojen vuokrat Helsingissä tammi-maaliskuussa 2005 (4 s.)
 2005:21 Yksityishenkilöiden ja perheiden tulot sekä verot Helsingissä vuonna 2003 (4 s.)
 2005:22 Työpaikat Helsingissä 2002 ja 2003 sekä elinkeinotoiminnan erikoistuminen (13 s.)
 2005:23 Nature, Recreation and Sport in Helsinki (48 s.)
 2005:24 Asuntojen hinnat Helsingissä vuonna 2004 (17 s.)
 2005:25 Asuminen ja Helsingin alueet. Tilanne 31.12.2003 (47 s.)
 2005:26 Luonto ja liikunta Helsingissä (48 s.)
 2005:27 Asuntojen hinnat Helsingissä huhti-kesäkuussa 2005 (6 s.)
 2005:28 Asuntojen vuokrat Helsingissä huhti-kesäkuussa 2005 (4 s.)
 2005:29 Helsingin työllisyys ja työttömyys 2. neljännes 2005 (3 s.)
 2005:30 Helsingin työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys alueittain 31.12.2004 (12 s.)
 2005:31 Palvelujen yhteiskäytön toimeenpanon perusteet (63 s.)
 2005:32 Helsingin väestöennuste 2006-2030 (68 s.)
 2005:33 Boende och områdena i Helsingfors Läget 31.12.2003 (47 s.)
 2005:34 Helsingin ulkomaalaisväestö vuonna 2005 (28 s.)
 2005:35 Suomalaisten suhtautuminen yleisurheilun MM-kilpailuihin (5 s.)
 2005:36 Verotulojen verkkainen kehitys (27 s.)
 2005:37 Helsingin työllisyys ja työttömyys 3. neljännes 2005 (3 s.)
 2005:38 Asuntojen hinnat Helsingissä heinä-syyskuussa 2005 (6 s.)
 2005:39 Yleisurheilun MM-kilpailut, näkyvyys ja mielikuvat: Kuuden maan valtalehden vertaileva sisällön analyysi (16 s.)
 2005:40 Väestön koulutusrakenne alueittain (9 s.)

- 2005:41 Helsinki Regional Economy (22 s.)
- 2005:42 Asuntojen vuokrat Helsingissä
heinä-syyskuussa 2005 (4 s.)
- 2005:43 Helsingiläisten asuntokuntien tulot 2003
- 2005:44 Suurten kaupunkien talousarviot 2006
(16 s.)

Arkistojulkaisuja

– Helsingin kaupungin tietokeskus

- 2005:01 Helsingin kaupungin yksityisarkistotoi-
men ohje (28 s.)

Helsingin seudun suunnat

- 2005:01 Yhden hengen taloudet yleisimpiä
Skandinaviassa (11 s.)
- 2005:02 Helsingin ilmanlaatu hyvä kansainvälisesti
vertailtuna (11 s.)
- 2005:03 Helsinki on huipputurvallinen kaupunki
(11 s.)
- 2005:04 Reykjavikin seutu autoistuu (11 s.)

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS

KAUPUNGINARKISTO

Kaupunginarkisto
Stadsarkivet
City Archives

Eläintarhantie 3 F (Kallion virastotalo)
PL 5510
00099 Helsingin kaupunki
Puh: (09) 3104 011 (vaihde)
Faksi: (09) 3104 3814

www.hel2.fi/tietokeskus/kaupunginarkisto
kaupunginarkisto@hel.fi

KAUPUNKITUTKIMUS

Kaupunkitutkimus
Stadsforskningen
City of Helsinki Urban Research

Unioninkatu 28 B
PL 5530
00099 Helsingin kaupunki
Puh: (09) 1691 (vaihde)
Faksi: (09) 169 3612

www.hel2.fi/tietokeskus/kaupunkitutkimus
tietokeskus.kirjaamo@hel.fi

TILASTOT JA TIETOPALVELU

Tilastot ja tietopalvelu
Statistik och informationstjänst
Statistics and Information Services

Aleksanterinkatu 16–18
PL 5520
00099 Helsingin kaupunki
Puh: (09) 1691 (vaihde)
Faksi: (09) 169 3200

www.hel2.fi/tietokeskus/kaupunkitilastot
tietokeskus.kirjasto@hel.fi

HALLINTO

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

Unioninkatu 28 A
PL 5500
00099 Helsingin kaupunki
Puh: (09) 1691 (vaihde)
Faksi: (09) 169 3777

www.hel2.fi/tietokeskus
tietokeskus.kirjaamo@hel.fi

Helsingin kaupunki
Tietokeskus